”من ڕاستیی ڕووناکیم له تیشکدا”.. ڕزگار شێخانی

ئێوارەی 26/10/2007 ، له کتێبخانەی کوردی له ستۆکهۆلم، دڵشاد عەبدوڵا کۆمەڵێک شیعری بۆ کوردی ئەم شاره خوێندەوە. من بەم چەند دێڕەی خوارەوە، باسی شیعر و ئەزموونی ئێوم کرد.

دەکرێ تێگەیشتن و شیکردنەوەی شیعرێک، له خوێنەرێکەوە بۆ یەکێکی تر جودا بێت و ئەم هەموو تێگەیشتن و شیکردنەوانەیش جودا بن له هی شاعیر. بۆیە ڕێگە بە خۆم دەدەم، بۆ نزیکبوونەوە له فەزا و مێتودی نووسینی دڵشاد، لەسەر قەسیدەی ”شەوەکانی ئامیتا بەدرێژایی بابل”، که ئەمساڵ چاپی کردووە، بوەستم و زۆر به کورتی و به چڕی ئاماژە به لایەنێکی گەش و باشی شیعرەکە بکەم. ئەویش گەڕانەوەیە بۆ مێژوو. مێژوویەکی زۆر کۆن. نزیکەی 600 ساڵ پێش لەدایکبوون، سەردەمی حکومڕانی ”نەبوخەزنەسیری دووەم” و هێرش و پەلامارەکانی بۆ سەر سوریا، فەلەستین و میسر. لە هەمان سەردەمدا، دروستکردن و نوێکردنەوەی ”بابل”، که لەم واقیعە سەختەدا جێگەی ئەشق و جوانییش هەبوو. ئەم ئەشق و جوانییەیە، ئەمڕۆ دڵشادی شاعری، نزیکەی 2600 ساڵ بەناو کۆڵانەکانی مێژوودا گەیاندۆتە ”بابل” و لەوێ لە چاوی ئەوەوە، شتە وردەکانی ئەو سەردەم دەبینین و به دەنگی ئەویش گوێمان لە گۆرانییەکانی ئەشق دەبێت.
ئەوەندەی من بزانم و ئاگام لێی بێت، پێشتر چاوی شیعری نوێی کوردی تا ئەوێ بڕی نەکردووە.

لەم شیعرەدا دوعا و نزا هەیە بۆ ”مەردۆک”ی شای خوداکانی بابل و شا ”شەمش”. شیعرەکە بە قەڵەمی ڕەش نووسراوە، بەڵام، لە سپیێتی نێوان دێڕەکاندا شیعرێکی تر هەیە، جوولانەوە و وێنەی تیایە، چاو نایانبینێت، بەڵام هەستیان پێدەکرێ.
”من ڕاستی ڕووناکیم لە تیشکدا
بەچاوی کوێرەوە تەماشای چیم دەکەن؟
بوکی دەریام لە خەیاڵی هەر یەکیکتاندا.” ل/52
من وەک خوێنەر، لەم سێ دێڕەدا وێنە و جولانەوەی جوانیان تێدا دەبینم. کە دەڵێ: ”من ڕاستی ڕووناکیم لە تیشکدا” ئەمە دەربڕینێکی تەواو سوفیانەیە و ”بووکی دەریا”یش یەکسەر زەینم بۆ ئەفسانەی ”ئەفرۆدیت”ی خواوەندی خۆشەویستی دەبا، ئەو دەمەی ”ئەفرۆدیت” وەکو بووکێکی جوان لە کەفوکوڵی دەریا لەدایک بوو.

نووسینی شیعری مێژوویی، لەبەر چەند هۆیەک کارێکی زۆر سەختە. ڕەنگە یەکێکیان ئەوە بێت، هەتا دوورتر بەرەو ئاسوی مێژوو بڕۆین، ئەوا کەسەکان، ڕووداو و شوێنەکان زۆتر تێکەڵی ئەفسانە دەبن و سنوورەکانیان کاڵدەبنەوە. لێرەدا تێگەیشتنی شاعیر و مێژوونووس جیادەبێتەوە. مێژوونووس سەرگەردانی ئەوەیە ڕووداوەکان، کات و شوێنەکان وەکو خۆیان بنووسێتەوە و وەسفیان بکات.، تەنانەت ئەگەر بۆی بکرێ لە ئاووهەوای ئەو سەردەمیش دەپێچێتەوە. بەڵام ئەم تێگەیشتنە، لە دنیای داهێنانی ئەدەبی و هونەریدا زۆر بایەخیان نییە. ئەوە تەنیا نووسەر و هونەرمەندانن دەتوانن لە سەفەری وا دا سەردەمێکی کۆنکریتی میژوویی، لە گۆشەیەکی ترەوە ببینن و لەگەڵ خۆیاندا بهێنێتەوە ئێستامان. سەرسام نابین، ئەگەر لە سەفەری وا دا، ببینین منارەی بابل دەجوولێ. سەرسام نابین ئەگەر ببینین شاعیر لە باخچە هەڵواسراوەکەدا، لە بەر سێبەری دار زەیتونێک لە نێوان حامۆڕابی و نەبوخەزنەسیردا دانیشتووە و باسی هەڕەشەی ئەمڕۆی تورکیا بکەن. ئەمانە و دروستکردنی "کەس"ی تر و ڕووداوی تریش، لە دنیای ئەدەب و هونەردا جێگەیان دەبێتەوە.

لەڕاستیدا سەختیی نووسینی شیعری مێژوویی لێرەوە دەسپێدەکات. چۆن دتوانرێت لە فۆڕمێکی هونەریدا مێژوو بهێنرێتە ئێستامان، کە ڕەش و سپی نەبێت، بەڵکو ڕەنگین بێت؟

با ئەم چەند دێڕە، هەوڵدانێک بێت لە نزیکبوونەوە و تێگەیشتن لە فەزای شیعری دڵشاد عەبدوڵڵا، کە 30 ساڵ زۆترە دەنووسێت. سی ساڵیش زۆترە لەناو کۆڕی خەباتی کوردایەتییە. لە کۆتاییەکانی سەدەی ڕابردوودا، ئەو دەمەی کە کۆمەڵگەی کوردەواری، شەڕێکی کولتووری، سیاسی و سەربازی لە دژیدا دەکرا، ئەو دەم زۆر سەخت بوو بۆ نووسەران، هاوسەنگی لە نێوان ئەدەب و سیاسەتدا ڕابگرن. ڕەنگە زۆر سەخت بێت نووسەرێک بدۆزیتەوە، کە شیعری بۆ ئایدیۆلۆژیا، بۆ حیزب، بۆ سەرکردە، بۆ جەنگاوەر نەنووسیبێت. ئەم ئەزموونەی خۆمان و ئەزموونی ئەدەبیی ئەورووپایش، بەتایبەتی لە نێوان هەردوو جەنگی جیهانی و شەڕی ساردیشدا، ڕاستییەکی سادەمان پێدەڵێت. ئەویش ئەوەیە: کە بۆ نووسەر زۆر سەختە هاوسەنگی لە نێوان ئەدەب و سیاسەتدا ڕابگرێت و ماڵی شیعر وێران نەکات.

بەڵام، لە ئەزموونی نووسەرایەتی دڵشاد دا ئەوەمان بۆ ڕوون و ئاشکرایە کە ئەو، ئەو هاوسەنگییەی ڕاگرتووە و ماڵی شیعری ئاوەدان کردووە.

لەگەڵ ئەوەشدا، ڕەنگە ئەوە زۆر گرنگ نەبێت، کە شاعیر چ کارەیە و لەکوێ و چۆن دەژی، ئەوەی کەگرنگە ئەوەیە کە چی بەرهەمدێنێت. چونکە لە ئاکامدا، هەر بەرهەمەکان دەمێننەوە و لە ئەوانەوە

دەگەڕێینەوە بۆ شاعیر و سەردەمەکەی.
من ئەزموونی دڵشاد وا دەبینم، کە بە زمانی ناخ دەدوێت. ئێمە گوێمان لێیەتی، زمانێکی چەند هێمن و لەسەرخۆیە‌، وەک کە خۆیشی کەسێکی هێمن و لەسەرخۆیە. گوێمان لێیە بەم زمانە هێمنەی ناخ، باسی ئەو شتە وردانە و ئەو جووڵانەوانە بکات، کە ئێمە هەندێجار دەیانبینین و هەستیان پێدەکەین، بەڵام ناتوانین باسیان بکەین.

١٠/٢٦/ ٢٠٠٧ ستۆکھۆلم